

Program

Policy

Plan

» Riktlinjer

Regler

Vähemmistöpoliittisen työn tavoitteet ja suuntaviivat

Kunnanhallituksen päätös

10. lokakuuta 2022, § 188/22. Dnr KS2019.0281

Sisällys

1	Tausta	3
2	Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä	3
2.1	Perussuoja – yleiset määräykset	4
2.2	Erityisoikeudet hallintoalueella.....	4
3	Vähemmistöpoliittisen työn kansalliset tavoitteet	6
3.1	Syrjintä ja haavoittuvuus.....	6
3.2	Vaikutusvalta ja osallisuus	6
3.3	Kieli ja kulttuurillinen identiteetti	7
4	Seuranta.....	7

Dokumenttityyppi: Suuntalinjat

Dokumentin voimassaolo: Kaikki lautakunnat

Diaarinumero: KS2019.0281

Tarkistettu: 2022

Voimassaoloaika: Toistaiseksi

Ajankohtaisuusharkinnan ajankohta: Kerran toimikauden aikana

Dokumenttivastaava: Suomen kielen hallintoalueen koordinaattori

Muut liitännäisdokumentit

1 Tausta

Ruotsi on vuodesta 2000 alkaen kuulunut Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojaamista koskevaan puitesopimukseen ja alueellisten ja vähemmistökielten eurooppalaiseen peruskirjaan. Tämän sopimuksen mukaan juutalaiset, romanit, saamelaiset, ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset tunnustetaan kansallisiksi vähemmistöiksi. Jiddiš, romani chib, saame, suomi, ja meänkieli tunnustetaan kansallisiksi vähemmistökieliksi. Euroopan neuvoston puitesopimuksen mukaan allekirjoittaneet maat voivat määrätä millä perusteilla vähemmistöt valitaan. Ruotsin valtiopäivät ovat päättäneet seuraavat kriteerit kansallisten vähemmistön statuksen saamiselle. Kansallisen vähemmistöllä on oltava:

- ryhmänä selkeä yhteenkuuluva ja se voidaan erottaa muusta väestöstä,
- uskonnollinen, kielellinen, perinteellinen tai kulttuurillinen omaleimaisuus, joka ei ole muiden kanssa yhteinen,
- selkeä halu säilyttää identiteettinsä,
- historialliset tai pitkäaikaiset siteet Ruotsiin.

Näiden kriteerien pohjalta Ruotsi on hyväksynyt juutalaiset, romanit, saamelaiset, ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset kansallisiksi vähemmistöiksi Ruotsissa. Saamelaiset ovat lisäksi tunnustettu alkuperäiskansaksi.

Ruotsissa sovelletaan itsetunnistusperiaatetta sen ratkaisemiseksi ketkä kuuluvat kansalliseen vähemmistöön. Yksilö itse määrää kuuluuko hän kansalliseen vähemmistöön vai ei.

Skövden kunta kuuluu vapaaehtoisen liittymisen jälkeen vuodesta 2012 alkaen suomen kielen hallintoalueeseen. Helmikuun 1. päivästä 2019 alkaen suomen saamen ja meänkielen hallintoalueisiin kuuluu 84 kuntaa ja 15 maakäräjää/aluetta Ruotsissa. Skövden kunta saa avustusta tiettyihin liittymisestä aiheutuviin lisäkustannuksiin.

Lähteet: Tukholman läänin lääninhallitus ja www.minoritet.se

2 Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä

[Laki \(SFS 2009:724\) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä](#) on voimassa koko Ruotsissa ja sen mukaan vähemmistökieliä on suojeltava ja edistettävä, kansallisten vähemmistöjen on voitava säilyttää ja kehittää kulttuuriaan, hallintoviranmaiset ovat velvollisia informoimaan vähemmistöjä näiden oikeuksista ja antamaan vähemmistöille vaikutusvaltaa niitä koskevissa kysymyksissä.

Laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä (vähemmistölaki) on ollut voimassa Ruotsissa tammikusta 2010. Tammikuun 1. päivänä 2019 lakia tarkistettiin siten, että oikeuksia ja velvollisuuksia vahvistettiin.

Lähde: Tukholman läänin lääninhallitus

2.1 Perussuoja – yleiset määräykset

Kaikkien Ruotsin kuntien ja viranomaisten on noudatettava vähemmistölain (SFS 2009:724) yleisiä määräyksiä. Yleiset määräykset tarkoittavat, että:

- Kuntien ja aluehallintojen on informoitava kansallisia vähemmistöjä näiden oikeuksista ja vähemmistölain mukaisesta hallintoviranomaisten vastuusta ja määräyksistä, joihin laki viittaa. Sama koskee valtion hallintoviranomaisia, joiden toiminta on tärkeää kansallisille vähemmistöille tai vähemmistökielille,
- valtiolla ja kunnilla on erityinen vastuu suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä. Niiden on myös edistettävä kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää kulttuurinsa ja kehittää sitä Ruotsissa,
- lasten kulttuurillisen identiteetin kehittämistä ja oman vähemmistökielen käyttöä on edistettävä erityisesti.,
- hallintoviranomaisten on annettava kansallisille vähemmistöille mahdollisuus vaikuttaa heitä itseään koskeviin asioihin ja neuvotella vähemmistöjen kanssa sellaisista asioista mahdollisimman paljon. Neuvonpidon tulee tapahtua siten, että hallintoviranomainen käy jäsenettyä dialogia kansallisten vähemmistöjen kanssa tarkoituksena ottaa huomioon niiden näkökannat ja tarpeet viranomaisen päätöksenteossa,
- hallintoviranomaisen on erityisesti edistettävä lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikutusvaltaan ja neuvonpitoon heitä koskevissa kysymyksissä ja sovitettava sen muodot heidän edellytyksiään vastaaviksi,
- kuntien ja alueiden on hyväksyttävä tavoitteet ja suuntaviivat vähemmistöpoliittiselle työlleen. Tiedot näistä on pyydettyessä lähetettävä Tukholman läänin lääninhallitukselle ja Saamelaiskäräjille.

Lähde: Tukholman läänin lääninhallitus

Skövden kunnan tavoitteena on informoida juutalaisia, romaneja, saamelaisia, ruotsinsuomalaisia ja tornionlaaksoalaisia heidän oikeuksistaan ja valtion ja kuntien vastuusta, sekä suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä ja kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää ja kehittää kulttuuriaan Skövden kunnassa, keskittyen erityisesti lasten ja nuorten mahdollisuuksiin käyttää omaa vähemmistökieltään.

Skövden kunnan tavoitteena on antaa kansallisille vähemmistöille todellista vaikutusvaltaa heitä koskevissa asioissa ja neuvotella vähemmistöjen kanssa heitä koskevista asioista jäsennellyn dialogin kautta. Lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa ja neuvotella heitä koskevista kysymyksistä on edistettävä erityisesti. Skövden kunta pidättää itselleen oikeuden määrätä dialogin muoto.

2.2 Erityisoikeudet hallintoalueella

Yleisten määräysten lisäksi niin kutsutuilla hallintoalueilla suomelle, meänkielille ja saamelle ovat voimassa erityisoikeudet. Vahvistettu suoja kullakin hallintoalueella on kuvattu vähemmistölaissa ja merkitsee muun muassa että:

- yksityisillä henkilöillä on oikeus käyttää kieliä suullisissa ja kirjallisissa yhteyksissä viranomaisten kanssa yksityisissä asioissa, joissa viranomainen on päätöksentekijä,
- viranomainen on velvollinen antamaan suullisen vastauksen samalla kielellä sekä vaadittaessa antamaan kirjallisen käännöksen päätöksestä ja sen perusteluista. Viranomainen voi määrätä erityisen ajan ja paikan vähemmistökielisen palvelun antamista varten.
- hallintoviranomaisen on huolehdittava, että käytettävissä on vähemmistökieltä taitavaa henkilökuntaa,
- kunnilla on erityinen velvollisuus tarjota esikoulua ja vanhustenhuoltoa kokonaan tai oleellisesti osin vähemmistökielellä, mikäli joku sitä hallintoalueella toivoo.

Suomi, saame ja meänkieli esikoulussa, tietty muu pedagoginen toiminta ja vanhustenhuolto

17 § Yksilön oikeutta tietyissä tapauksissa saada tarjous esikoulusta ja tietyistä muusta pedagogisesta toiminnasta suomen, saamen tai meänkielellä säännellään koululain (2010:800) 8 luvun 12 a §:ssä ja 25 luvun 5 a §:ssä. Laki (SFS 2018:1367).

18 § Hallintoalueeseen kuuluvan kunnan on tarjottava sitä vaativalle mahdollisuus saada kokonaan tai olennaisilta osin vanhustenhuollon puitteissa tarjottava palvelu ja hoiva suomea, meänkieltä tai saamea taitavalta henkilöstöltä. Laki (SFS 2018:1367).

18 a § Kunnan, joka ei kuulu mihinkään hallintoalueeseen, on tarjottava sitä vaativalle mahdollisuus saada kokonaan tai olennaisilta osin vanhustenhuollon puitteissa tarjottava palvelu ja hoiva suomen, jiddišin, romani chibin, saamen tai meänkielellä, mikäli kunnalla on käytössä näitä kieliä taitavaa henkilöstöä. Sama koskee kuntia, jotka kuuluvat tietyn kielen hallintoalueeseen, koskien muita kieliä. Laki (SFS 2018:1367).

18 b § Kunnan on tällaisen 18 ja 18 a §§ mukaan tarjottavan hoivan puitteissa huomioitava ikääntyneiden tarpeet säilyttää kulttuurillinen identiteettinsä. Laki (SFS 2018:1367).

18 c § Kunnan on informoitava vanhustenhuollon puitteissa apua hakevaa mahdollisuudesta tällaiseen 18 ja 18 a §§:ssä mainittuun palveluun ja hoivaan.

Lähde: Tukholman läänin lääninhallitus ja Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä.

Skövden kunta kuuluu suomen kielen hallintoalueeseen ja sen vuoksi vahvistettu suoja on voimassa ainoastaan suomen kielelle Skövden kunnassa.

Skövden kunnan tavoitteena on antaa suomenkielisille asukkaille mahdollisuus käyttää suomea suullisissa ja kirjallisissa yhteyksissä yksityisissä asioissa, joissa Skövden kunta on päätöksentekijänä, mikäli tätä vaaditaan, sekä antaa suulliset vastaukset tai kirjalliset käännökset suomeksi päätöksistä ja perusteluista vaadittaessa. Skövden kunta pidättää kuitenkin itselleen oikeuden määrätä suomenkielisen palvelun aika ja paikka.

Skövden kunnan tavoitteena on toimia, jotta käytössä on suomenkielistä henkilökuntaa ja että suomea taitavalla henkilökunnalla on mahdollisuus käyttää kieltä työssään, erityisesti esikoulussa ja vanhustenhuollossa, koska Skövden kunnan on tarjottava esikoulua ja vanhustenhuoltoa kokonaan tai olennaisilta osin suomeksi, mikäli joku kunnan asukas tätä toivoo. Suomen kielen taito on sen vuoksi luettava ansioksi Skövden kunnassa työskenteleville ja Skövden kunnasta töitä hakeville, erityisesti hoito- ja hoivasektorilla sekä lapsi- ja koulutussektorilla.

Skövden kunnan tavoitteena on huomioida vanhustenhuollossa suomenkielisten ikäihmisten tarpeet säilyttää kulttuurillinen identiteettinsä. Skövden kunnan on myös informoitava vanhustenhuollon puitteissa avustusta hakevaa mahdollisuuksista palveluihin ja hoivaan suomen kielellä. Pääsääntönä on, että oikeus vanhustenhuoltoon suomeksi koskee niitä, jotka asuvat Skövden kunnassa, kun hakemus tehdään avustuksesta vanhustenhuollon puitteissa.

Skövden kunnan tavoitteena on tarjota sitä vaativalle mahdollisuus saada kokonaan tai olennaisilta osin vanhustenhuollon puitteissa tarjottava palvelu ja hoiva henkilökunnalta, joka hallitsee muita kansallisia vähemmistökieliä, eli jiddishiä, meänkieliä, romani chibiä ja saamea, jos kunnalla on käytävissään henkilökuntaa, jolla on tällainen kielitaito.

3 Vähemmistöpoliittisen työn kansalliset tavoitteet

Valtiopäivät tekivät päätöksen vähemmistöpolitiikan tavoitteista koostetun politiikka-alueen perustamisen yhteydessä vuonna 2000. Tämä merkitsee kansallisten vähemmistöjen suojelemista ja niiden vaikutusmahdollisuuksien vahvistamista sekä tukea historiallisille vähemmistökielille niiden säilyttämiseksi elävinä. Kokonaisvaltaisessa tavoitteessa on kolme osa-aluetta: syrjintä ja haavoittuvuus, vaikutusvalta ja osallisuus sekä kieli ja kulttuurillinen identiteetti.

Lähde: Hallituksen esitys 2017/18:199, Vahvistettu vähemmistöpolitiikka, s. 19.

3.1 Syrjintä ja haavoittuvuus

Kansallisten vähemmistöjen suojaaminen merkitsee, että syrjintää etnisyyden tai kansalliseen vähemmistöön kuulumisen perusteella on vastustettava. Kansallisille vähemmistöille on annettava edellytykset osallistua yhteiskuntaelämään tasavertaisilla ehdoilla, mikä tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan on toimittava kansallisten vähemmistöjen hylkimistä ja haavoittuvuutta vastaan.

Lähde: www.minoritet.se

Skövden kunnan tavoitteena on, että juutalaiset, romanit, saamelaiset, ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset eivät koe syrjintää kansalliseen vähemmistöön kuulumisen takia ja että kansallisille vähemmistöille annetaan edellytykset osallistua yhteiskuntaelämään tasavertaisin ehdoin Skövden kunnassa.

3.2 Vaikutusvalta ja osallisuus

Kansallisten vähemmistöjen vaikutusvallan vahvistaminen merkitsee, että kansallisille vähemmistöille annetaan todellista vaikutusvaltaa niitä itseään koskevissa asioissa. Eri muotoisten vaikutusmahdollisuuksien luomista kansallisille vähemmistöille tulee edistää.

Lähde: www.minoritet.se

Skövden kunnan tavoitteet koskien vaikutusvaltaa ja osallisuutta ovat otsikon 2.1 alla.

3.3 Kieli ja kulttuurillinen identiteetti

Kansallisten vähemmistökielten tukeminen siten, että ne säilyvät elävinä, merkitsee mahdollisuuden antamista kansallisille vähemmistöille käyttää ja kehittää vähemmistökieltään sekä kehittää omaa kulttuurillista identiteettiään. Kansalliset vähemmistökielet, jotka ovat osa ruotsalaista kulttuuriperintöä, on voitava säilyttää ja niitä kehittää elävinä kielinä Ruotsissa. Valtiolla ja kunnilla on erityinen vastuu kansallisten vähemmistökielten suojelemisesta ja edistämisestä. Valtion ja kuntien on myös muutoin edistettävä kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää ja kehittää kulttuuriaan Ruotsissa. Lasten kulttuurillisen identiteetin kehittämistä ja oman vähemmistökielen käyttöä on edistettävä erityisesti.

Lähde: www.minoritet.se sekä Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä, 4 §

Skövden kunnan tavoitteena on suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä ja kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää ja kehittää kulttuuriaan, keskittyen erityisesti lapsiin ja nuoriin. Kansallisia vähemmistökieliä ja vähemmistökulttuuria näkyväksi tekevä kulttuuritoiminta on sen vuoksi asetettava etusijalle Skövden kunnassa, erityisesti lapsille ja nuorille suunnattu kulttuuritoiminta (esimerkiksi elokuvat, teatteri ja musiikki).

4 Seuranta

Vähemmistöpolitiikkaa kansallisella tasolla seuraavat Tukholman läänin lääninhallitus ja Saamelaiskäräjät. Seurantaviranomaiset antavat vuosittain raportin vähemmistöpolitiikan kehityksestä edellisvuoden aikana. Tämä seurantaraportti toimii aineistona hallituksen ympäröivän maailman analyysin ja alueen kehityksen jatkuvan arvioinnin perustana. Euroopan neuvosto tarkkailee jatkuvasti puitesopimuksen ja kielilain noudattamista Ruotsissa.

Lähde: Hallituksen esitys 2017/18:199, Vahvistettu ympäristöpolitiikka, s. 19.